

Коба О. В.

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту*

*Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка*

Миронова Ю. Ю.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту*

*Полтавського національного технічного університету
імені Юрія Кондратюка*

Koba O. V.

candidate of technical sciences,

*Associate Professor, Associate Professor of Department Accounting and Audit
Poltava National Technical University named after Yuri Kondratyuk,*

Myronova Yu. Yu.

Candidate of Economics sciences,

*Associate Professor of Department Accounting and Audit
Poltava National Technical University named after Yuri Kondratyuk*

КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ РОБІТ У БУДІВНИЦТВІ

Анотація. У статті визначено тенденції розвитку будівельної галузі України протягом 2010–2017 рр. З'ясовано порядок формування собівартості будівельно-монтажних робіт. Розглянуто особливості практичного застосування традиційних та альтернативних методів калькулювання собівартості у будівельній галузі.

Ключові слова: витрати, методи калькулювання, калькуляція, собівартість, будівельно-монтажні роботи.

Вступ та постановка проблеми. Будівельна галузь впливає на ефективність функціонування усієї системи господарювання країни. Вона належить до сфери матеріального виробництва і призначена для забезпечення створення та відновлення основних засобів суб'єктів господарювання й населення. З розвитком будівельної галузі розвиваються виробництво будівельних матеріалів і обладнання, машинобудування, металургія, нафтохімія, деревообробна промисловість, транспорт, енергетика, що призводить до економічного зростання країни та розв'язання багатьох соціальних проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням з обліку витрат і формування собівартості в будівництві присвячено наукові праці вітчизняних і закордонних учених, серед яких: А. Апчерч, П.Й. Атамас, В.П. Бондар, П.С. Безруких, Ф.Ф. Бутинець, Я.І. Гуральник З.В. Гуцайлюк, В.А. Дерій, К. Друрі, З.-М.В. Задорожний, В.А. Ільяшенко, Я.Д. Крупка, Б.М. Литвин, Н.М. Малюга, Н.В. Мужевич, Й.С. Мацкевічюс, Л.В. Нападовська, В.В. Сопко, М.С. Пушкар, Ю.С. Цал-Цалко, М.Г. Чумаченко та ін. Їхні наукові надбання стали підґрунтям для подальшого вдосконалення обліку витрат на виробництво на будівельних підприємствах.

Проте в теорії залишаються дискусійними положення з формування складу витрат, порядку їх обліку у будівництві, застосування методів калькулювання.

Т.В. Давидюк [1], К. Радченко [2], М.І. Скрипник [3] відзначають необхідність удосконалення процедури калькулювання собівартості продукції в різних галузях економіки.

Н.М. Пирець, Т.С. Черненко [4] звертають увагу на те, що вибір методу калькулювання залежить від організації будівельного виробництва, технологічних особливостей, виду робіт, що виконується, і рекомендують застосовувати в будівельній галузі нормативний, позаумовний, попередільний методи.

Аналізуючи методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції у цілому і підприємств будівельної галузі зокрема, Т.Є. Іваницька [5] пропонує їх класифікацію для обліку, контролю та управління витратами. Поряд із застосуванням для будівельних підприємств позаумовного, нормативного, змішаного методів, автор розглядає можливість використання у будівельній галузі сучасних методів управління витратами («точно в строк», таргет-костинг, кайзер-костинг, бенчмаркінг, TQM, стратегічного обліку витрат або за стадіями життєвого циклу).

Проблема вдосконалення традиційних і впровадження у практику обліку будівельних підприємств сучасних методів калькулювання, на нашу думку, є надзвичайно актуальною і зумовлює вибір теми дослідження.

Метою даної роботи є аналіз наявних методів калькулювання і розроблення рекомендацій щодо їх застосування у будівельній галузі.

Результати дослідження. Будівельна галузь в Україні за останні роки отримала дуже великий поштовх до розвитку. За підсумками 2017 р. підприємства України виконали будівельні роботи на суму 105 682,8 млн. грн. (табл. 1), індекс будівельної продукції по відношенню до 2016 р. становив 126,3% (табл. 2) [6]. Нове будівництво, реконструкція та технічне переоснащення становили 73,2% від загального обсягу виконаних будівельних робіт, капітальний і поточний ремонт – 17,1% та 9,7% відповідно. За підсумками року будівництво інженерних споруд зросло на 48,3%, будівель – на 38,6%.

Зростання будівельної галузі характерно для всіх областей України. Проте лідерами за обсягами є Харківська, Дніпропетровська, Полтавська, Київська, Львівська, Одеська області (табл. 3).

Як свідчать показники України в рейтингу Doing Business (табл. 4), незважаючи на позитивні зрушення, залишаються проблемними моменти реєстрації, кредитування, інвестування, якості контролю у будівельній галузі.

Таблиця 1

Обсяг і структура виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції

Рік	Будівництво всього,		Будівлі		у тому числі				Інженерні споруди	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	житлові		нежитлові		млн. грн.	%
					млн. грн.	%	млн. грн.	%		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2010	42918,1	100	19659,1	45,81	6876,5	16,02	12782,6	29,78	23259	54,19
2011	61671,7	100	26745,4	43,37	8137,1	13,19	18608,3	30,17	34926,3	56,63
2012	62937,2	100	28104,8	44,66	8523	13,54	19581,8	31,11	34832,4	55,34
2013	58586,2	100	28257,3	48,23	9953,1	16,99	18304,2	31,24	30328,9	51,77
2014	51108,7	100	24856,5	48,63	11292,4	22,09	13564,1	26,54	26252,2	51,37
2015	57515	100	28907,5	50,26	13908,8	24,18	14998,7	26,08	28607,5	49,74
2016	73726,9	100	38106,4	51,69	18012,8	24,43	20093,6	27,25	35620,5	48,31
2017	105682,8	100	52809,6	49,97	23730	22,45	29079,6	27,52	52873,2	50,03

Джерело: розроблено авторами за [7]

Таблиця 2

Індекси будівельної продукції в Україні в 2010–2017 рр.,
% до попереднього року

Рік	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Індекс будівельної продукції	94,6	118,6	9,7	88,9	79,6	87,7	117,4	126,3

Джерело: узагальнено авторами за [7; 8]

Таблиця 3

Обсяг виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції за регіонами у січні-лютому 2018 р., млн. грн.

Область України	Виконано будівельних робіт, усього	з них на будівництві			
		будівель	у тому числі		інженерних споруд
			житлових	нежитлових	
1	2	3	4	5	6
Україна, в тому числі:	10484,3	6195,1	3257,2	2937,9	4289,2
Вінницька	213,7	100,1	46,2	53,9	113,6
Волинська	114,0	90,6	37,7	52,9	23,4
Дніпропетровська	1100,8	428,0	61,0	367,0	672,8
Донецька	292,8	80,3	10,7	69,6	212,5
Житомирська	119,1	72,5	42,9	29,6	46,6
Закарпатська	124,7	16,2	5,9	10,3	108,5
Запорізька	233,4	126,1	11,9	114,2	107,3
Івано-Франківська	157,4	98,5	45,9	52,6	58,9
Київська	602,9	459,4	161,0	298,4	143,5
Кіровоградська	119,0	64,9	7,5	57,4	54,1
Луганська	22,2	13,2	2,7	10,5	9,0
Львівська	588,7	387,3	196,0	191,3	201,4
Миколаївська	219,6	93,4	16,9	76,5	126,2
Одеська	584,6	392,0	242,0	150,0	192,6
Полтавська	788,5	150,9	52,2	98,7	637,6
Рівненська	174,0	73,1	18,7	54,4	100,9
Сумська	85,0	61,4	35,1	26,3	23,6
Тернопільська	152,2	132,7	104,9	27,8	19,5
Харківська	1333,3	576,7	366,5	210,2	756,6
Херсонська	83,8	48,4	15,4	33,0	35,4
Хмельницька	175,1	137,1	70,7	66,4	38,0
Черкаська	116,6	84,7	46,8	37,9	31,9
Чернівецька	168,0	121,4	57,6	63,8	46,6
Чернігівська	62,3	55,1	30,9	24,2	7,2
м. Київ	2852,6	2331,1	1570,1	761,0	521,5

Джерело: узагальнено авторами за [9]

Позиції України в рейтингу Doing Business у 2010–2018 рр.

№ з/п	Показник	Позиція України в рейтингу DoingBusiness								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	Зручність ведення бізнесу	142	145	152	137	112	96	83	80	76
2	Реєстрація бізнесу	134	118	112	50	47	76	30	20	52
3	Отримання дозволу на будівництво	181	179	180	183	41	70	140	140	35
4	Підключення до системи електромереж	83	-	169	166	172	185	137	130	128
5	Реєстрація власності	141	164	166	149	97	59	61	63	64
6	Отримання кредитів	30	32	24	23	13	17	19	20	29
7	Захист інвесторів	109	109	111	117	128	109	88	70	81
8	Оподаткування	181	181	181	165	164	108	107	84	73
9	Міжнародна торгівля	139	139	140	145	148	154	109	115	119
10	Забезпечення виконання контрактів	43	43	44	42	45	43	98	81	82
11	Ліквідація підприємства	145	150	156	157	162	142	141	150	149

Джерело: розроблено авторами за [10]

Вирішення цих питань вимагає наявності людських, матеріальних, інформаційних ресурсів. Вагомим елементом інформаційних ресурсів будівельної галузі є обліково-аналітична інформація з управління витратами та формування собівартості будівельно-монтажних робіт.

Проблема якісного розрахунку собівартості займає важливе місце в економіці будівництва у цілому й є достатньо вагомою для розуміння ефективного використання будівельних ресурсів у процесі виробництва.

Собівартість – узагальнюючий економічний показник, що характеризує результати виробничої і господарської діяльності будівельного підприємства. Вона є основним фактором формування прибутку і коштів для матеріального заохочення працівників.

Собівартість будівельно-монтажних робіт включає витрати на придбання матеріалів, палива, енергії, оплату праці найманих працівників, компенсацію зносу основних фондів, а також витрати, пов'язані з особливостями технології, організації та управління будівельним виробництвом, контролем над виробничими процесами та якістю будівництва об'єктів.

Існують різні методи обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції. Їх застосування визначається особливостями технологічного процесу, характером виготовленої продукції (робіт, послуг, що надаються), її складом, способом обробки.

Вибір методу обліку витрат і калькулювання собівартості залежить від конкретного завдання, що стоїть перед керівництвом компанії.

Традиційним для будівельної галузі є застосування попереднього, позамовного, нормативного методів.

Калькулювання за процесами (переділами) передбачає групування витрат у межах окремих процесів або стадій виробництва з подальшим їх обліком. Ця система характерна для масового та серійного виробництва. Складність її залежить від особливостей технологічного процесу (кількості переділів, послідовності або паралельності обробки) та наявності і розмірів незавершеного виробництва.

Позамовний метод обліку собівартості використовується під час будівництва унікальних об'єктів або виконання робіт за спеціальним замовленням. Сутність його полягає у тому, що всі прямі витрати враховуються за окремими виробничими замовленнями (картками). Непрямі витрати враховуються за місяцями їх виникнення і включаються до собівартості шляхом розподілу про-

порційно певній вибраній базі. Об'єктом обліку витрат і об'єктом калькулювання при цьому методі є окреме замовлення. Вид замовлення визначається договором із замовником. У ньому обумовлюються вартість, порядок розрахунків, передачі продукції (робіт, послуг), термін виконання замовлення. До моменту виконання замовлення здійснені витрати за даним об'єктом вважаються незавершеним виробництвом.

Нормативний метод обліку витрат та калькулювання собівартості продукції характеризується тим, що на підприємстві за кожним об'єктом складається попередня нормативна калькуляція (кошторисна документація). Нормативні калькуляції розраховуються на основі технічно обґрунтованих норм витрат матеріальних і трудових ресурсів. Вони, своєю чергою, встановлюються відповідно до технічної документації на виконання робіт (кошторису) та утворюють взаємопов'язану систему, яка регламентує всі сторони господарської діяльності підприємства. Облік організовується так, щоб усі витрати поділити на витрати за нормами і відхиленням від норм. Дані про виявлені витрати дають змогу управляти собівартістю виробів і разом із тим калькулювати фактичну собівартість шляхом додавання до нормативної собівартості (вирахування з неї) відповідної частки відхилень від норм за кожною статтею. На застосування нормативного обліку в сучасних умовах в Україні впливає інфляція. В умовах інфляції вести нормативний облік дуже складно. Вартісні нормативи доводиться коригувати щокварталу або навіть щомісяця, що значно ускладнює процедуру калькулювання.

Наступником нормативного методу калькулювання можна назвати метод «стандарт-кост», який базується на принципі обліку та контролю витрат у межах установлених норми нормативів та відхилень від них. Під час застосування цього методу наднормативні витрати відносяться на фінансові результати або на винних осіб, при цьому стандарти розробляються для всіх видів витрат, а також для доходів і деяких виробничих показників. Незважаючи на очевидні переваги цього методу, він не знайшов належного застосування у будівельних організаціях України. Натомість у багатьох європейських державах цей метод набув розповсюдження. Організації, які його застосовують, розробляють норми (стандарт) на підставі можливої ринкової ціни на свою продукцію так, щоб стандартна собівартість продукції була значно нижче можливої ринкової ціни, чим забезпечується необхідний рівень рентабельності.

Метод обліку повних витрат (absorption-costing) передбачає, що всі виробничі витрати (і змінні, і постійні) приймають участь у розрахунку собівартості продукції. За цим методом прямі витрати прямо відносяться на об'єкт калькулювання, а накладні – розподіляються між об'єктами пропорційно вибраній базі. Метод передбачає включення до собівартості постійних загальновиробничих витрат.

Альтернативою традиційним методам калькулювання за повними витратами є калькулювання неповної собівартості за методом директ-костинг (direct costing) і калькуляція за змінними витратами веріебл-костинг (variable costing).

За методом директ-костинг тільки прямі виробничі витрати включаються до собівартості продукції, а всі непрямі витрати вважаються витратами поточного періоду і списуються на собівартість реалізації. Вона поступово все більше розповсюджується у будівництві, оскільки на будівельних підприємствах через обсяг облікових робіт доцільно застосовувати маржинальний метод обліку витрат.

У системі веріебл-костинг під час калькулювання собівартості постійні загальновиробничі витрати виключаються.

Результатом удосконалення методу калькулювання повних витрат є АВС-метод, за якого накладні витрати розподіляються спочатку між основними підрозділами, а потім відносяться на об'єкти калькулювання пропорційно попередньо вибраній базі (як правило, прямим витратам праці). Застосування даного методу зумовлене необхідністю точного розподілу накладних витрат, визначення факторів, що впливають на їх рівень, для об'єктивного визначення собівартості окремих видів продукції, правильного формування ціни та визначення прибутковості виробництва.

У сучасній економічній літературі суттєва увага приділяється таким методам калькулювання: «точно в строк», таргет-костинг, кайзен-костинг, бенчмаркінг, TQM, стратегічного обліку витрат або за стадіями життєвого циклу. Проте методика застосування їх на будівельних підприємствах не розроблена.

Метод «точно в строк» (just-in-time) передбачає створення безперервного поточного виробництва. Мета цього методу – скорочення витрат, пов'язаних із затоварюванням складів готовою продукцією, й ефективне використання виробничого потенціалу підприємства. У будівельній галузі такий метод не може бути використаний, оскільки роботи виконуються завжди для конкретного замовника.

Метод таргет-костинг (target costing) ґрунтується на визначенні ринкової вартості продукції, що буде виготовлена, потім установлюється бажаний розмір прибутку, після чого визначається максимально допустимий розмір собівартості. При цьому визначається собівартість про-

дукції за умови ринкових цін, що дасть змогу підприємству отримати запланований прибуток.

Система таргет-костинг базується на таких принципах: постійна орієнтація на вимоги ринку і клієнтів; калькуляція цільових витрат для нових продуктів, а також їх складових частин, що дає змогу досягнути завданого прибутку за наявних ринкових умов; облік впливу на собівартість продукції побажань споживачів за якістю і термінам виготовлення продукції; використання концепції життєвого циклу продукту.

Цей метод застосовувати на будівельних підприємствах доцільно під час проведення підготовчих робіт, пов'язаних із вибором концепції забудови земельної ділянки. За умови, що відома можлива ринкова ціна реалізації, будівельне підприємство, вирахувавши з неї бажаний прибуток, може визначити собівартість будівництва об'єкта.

Метод кайзен-костинг (kaizen costing) спрямований на досягнення цільової собівартості завдяки пошуку дешевших матеріалів, несуттєвій зміні технології будівництва, підвищенню рівня механізації праці та виробітку робітників.

Системи бенчмаркінг і TQM передбачають порівняння стану управління витратами та їх рівня на підприємстві з показниками підприємств – лідерів даної галузі і використання у подальшому прогресивного досвіду. Для цього підприємство визначає ключові показники діяльності, яких прагне досягти. Будівельним підприємствам через специфіку своєї роботи складно створювати збалансовану систему показників, що обмежує застосування у будівельній галузі даних методів.

На відміну від бенчмаркінгу і TQM метод стратегічного управління витратами саме для будівельних підприємств є ефективним, оскільки передбачає вимірювання фактичних витрат, пов'язаних із конкретним об'єктом протягом усіх стадій його життєвого циклу: дослідження, розроблення і проектування, будівництва, обслуговування.

Висновки. Проведені дослідження показали, що застосування сучасних закордонних методів калькулювання у будівельній галузі України стримують такі фактори, як відсутність належного нормативно-методичного забезпечення, застарілі погляди на калькулювання й управління компаніями, відсутність достатньої інформації про впровадження у практику господарювання прогресивних методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг). Для вдосконалення формування собівартості у будівництві необхідно внести зміни до наявних нормативних документів або розробити методичні рекомендації із застосуванням у будівельній галузі методів калькулювання, зокрема таргет-костинг, кайзен-костинг, бенчмаркінг, TQM, стратегічного управління витратами. Розроблення цих рекомендацій і стане предметом подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Давидюк Т.В. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції у вітчизняних нормативних актах: напрями удосконалення. Економіка: реалії часу. 2016. № 1. С. 6–13.
2. Радченко К. Аналіз методів калькулювання та їх застосування в різних галузях промисловості. Економіка. 2011. № 130. С. 63–65.
3. Скрипник М.І. Методи обліку витрат і методи калькулювання: сутність і співвідношення. Міжнародний збірник наукових праць. Вип. 2(14). С. 202–206.
4. Пирець Н.М., Черненко Т.В. Методи визначення собівартості продукції підприємства будівельної галузі в системі управлінського обліку. Економічний простір. 2013. № 71. С. 231–238.
5. Іваницька Т.Є. Аналіз методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції будівельного підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. Вип. 1(01). С. 129–134.
6. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/bud/ibpvuk/ibpvuk_u/ibp_uk_bk_u.htm.
7. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/bud/ovb/ovb_u/ovb_rik_u_bez.htm.
8. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/bud/ibpvuk/ibpvuk_u/ibp_uk_bk_vyd_u.htm.
9. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/bud/ovb_reg/ovb_reg_u/ovb_reg_0218_u.htm.
10. URL: <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>.

КАЛЬКУЛИРОВАНИЕ СЕБЕСТОИМОСТИ РАБОТ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ

Аннотация. В статье определены тенденции развития строительной отрасли Украины на протяжении 2010–2017 гг. Определены особенности практического применения в строительной отрасли традиционных и альтернативных методов калькулирования себестоимости.

Ключевые слова: расходы, методы калькулирования, калькуляция, себестоимость, строительно-монтажные работы.

CALCULATION OF THE SITUATION OF WORK IN BUILDING

Summary. The article defines the tendencies of development of the construction industry of Ukraine during 2010–2017. The peculiarities of practical application in the construction industry of traditional and alternative methods of calculating cost of production are determined.

Key words: costs, methods of calculating, costing, cost, construction and installation work.

УДК 330.332

Коваленко М. О.

аспірант

Класичного приватного університету

Kovalenko M. O.

postgraduate student,

Classical private university

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ГІРНИЧОДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ НА ОСНОВІ МІЖГАЛУЗЕВОЇ БАЛАНСОВОЇ МОДЕЛІ

Анотація. У статті зазначено, що специфічність та унікальність гірничодобувної галузі для економіки України пов'язана із залежністю інших галузей від результатів її виробничої діяльності та високою вразливістю від економічної та політичної кон'юнктури на зовнішніх ринках. Доведено, що до найбільших споживачів продукції добувної промисловості на внутрішньому ринку належать: переробна промисловість, постачання електроенергії, газу, пари та кондиціонованого повітря; транспорт. Результати господарської діяльності гірничодобувної галузі суттєво залежать від попиту з боку цих трьох галузей. Обґрунтовано, що врахування всіх наявних міжгалузевих зв'язків під час планування розвитку гірничодобувної галузі можливе за умови використання міжгалузєвої балансової моделі Леонтьєва. Розроблено методичний підхід до планування розвитку гірничодобувної галузі на основі міжгалузєвої балансової моделі та проведено практичну апробацію.

Ключові слова: гірничодобувна галузь, міжгалузєвий баланс, балансова модель, стратегія розвитку галузі.

Вступ та постановка проблеми. Гірничодобувна галузь входить до складу промислових галузей України поряд із такими галузями, як [1]:

– переробна промисловість;

– постачання електроенергії, газу, пари та кондиціонованого повітря;

– водопостачання, каналізація та поводження з відходами.

На відміну від усіх інших галузей України гірничодобувна галузь має певні специфічні особливості, як при-
таманні тільки їй:

– по-перше, продуктова орієнтація галузі виключно на проміжне споживання, а не на кінцевий попит. Тобто переважний обсяг продукції даної галузі використовується у процесі суспільного виробництва іншими галузями економіки. Так, на початок 2016 р. частка проміжного споживання в загальному обсязі спожитої продукції гірничодобувної галузі становила 78,8% [1; 2]. Будучи, таким чином, сировинною базою для інших вітчизняних галузей, гірничодобувна промисловість ставить їх у залежний стан від результатів своєї господарської діяльності, ритмічності виробництва тощо. Своєю чергою, ринок кінцевих споживачів є дуже обмеженим та складається із домашніх господарств (5,0%), сектору державного управління (1,6%) та експорту (15,1%) за зменшення запасів матеріальних оборотних активів галузі на -0,5%;

– по-друге, гірничодобувна галузь – це єдина в Україні галузь, де проміжне споживання перевищує за обсягами наявні виробничі потужності з видобутку. З урахуванням кінцевого попиту диспропорція в обсягах споживання та випуску стає ще більшою та покривається імпортом. Так, за даними 2015 р., загальний річний обсяг спожитої продукції гірничодобувної галузі з урахуванням експорту дорівнював 405 372 млн. грн., з яких 319 472 млн. грн. – проміжне споживання. Водночас сукупний обсяг виробництва дорівнював тільки 235 011 млн. грн. та не покривав навіть проміжного споживання. Нестача продукції гірничодобувної промисловості компенсувалася імпортом в обсязі 170 361 млн. грн.

Таким чином, специфічність та унікальність гірничодобувної галузі для економіки України пов'язана із залежністю інших галузей від результатів її виробничої діяльності та високою вразливістю від економічної та політичної кон'юнктури на зовнішніх ринках. Вказані фактори зумовлюють актуальність даного дослідження з розроблення методичного підходу до аналізу функціонування і розвитку гірничодобувної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням стану, проблем і перспектив гірничодобувної галузі України займалися О.І. Амоша [3], О.В. Бондар-Підгурська [4], М. Ericsson [5], В.А. Колосов [8], Б.А. Карпінський,